

VIZIBILITATEA ȘI RECEPTAREA CONTRIBUȚIILOR ȘTIINȚIFICE ȘI PLANUL DEZVOLTĂRII CARIEREI UNIVERSITARE, ȘTIINȚIFICE ȘI DE CERCETARE

PROF. DR. ZAMFIR EMILIA CORINA

Subsemnata Zamfir Emilia Corina, profesor universitar doctor, titular la Universitatea Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca, Facultatea de Teologie Romano-Catolică, Departamentul de Teologie Didactică, în memoriul pentru obținerea abilitării în domeniul Teologie prezint principalele teme de cercetare, rezultatele obținute în cursul activității universitare, experiența profesională și formulez obiectivele privind dezvoltarea carierei universitare, științifice și de cercetare.

- I. Activitatea de cercetare și evaluarea experienței profesionale, a rezultatelor obținute și a vizibilității contribuțiilor
- II. Planul de dezvoltare a carierei universitare

I. Activitatea de cercetare, realizările științifice profesionale și academice și evaluarea vizibilității contribuțiilor

Activitatea mea universitară și de cercetare s-a desfășurat în cea mai mare parte în cadrul Facultății de Teologie Romano-Catolică a Universității Babeș-Bolyai din Cluj, (Departamentul de Teologie Didactică) unde am acumulat o experiență profesională (didactică, de cercetare, de promovare a cunoștințelor de specialitate în mediul academic și social, de formare a tinerilor cercetători) pe parcursul a 16 ani. În această perioadă am desfășurat și un stagiul de specializare postdoctorală de doi ani la Universitatea Catolică din Leuven și am obținut abilitarea în Teologie biblică (Exegeza și hermeneutica Noului Testament) la Universitatea din Regensburg.

Activitatea de cercetare s-a axat pe două domenii principale - **teologia ecumenică** și **studiile biblice**. Astfel teza de doctorat și un număr de cărți și studii au fost legate de dialogul teologic ecumenic, mai ales catolic-protestant, iar specializarea postdoctorală și abilitarea s-au axat pe teme biblice, mai ales Noul Testament și contextul social și cultural al creștinismului timpuriu. În aceste domenii am urmărit pe de o parte aplicarea rezultatelor cercetării internaționale în mediul universitar și în literatura de specialitate din țară, pe de altă parte să-mi aduc propria contribuție la cercetarea din plan internațional, prin volume și studii publicate în străinătate. În plus, pe lângă aceste două domenii, activitatea profesională a avut și un caracter interdisciplinar, având în vedere studiile de specialitate

premergătoare și paralele formării teologice, respectiv **studiile de medicină** (fiind absolventă a Institutului de Medicină și Farmacie Cluj, Facultatea de Medicină Generală) și **specializarea în neurologie**. Această specializare mi-a oferit posibilitatea implicării în programul masteral de Consiliere Pastorală al Facultății, unde predau un curs de Psihopatologie, și îmbinarea studiilor biblice cu perspectivele curenților de psihoterapie (psihanaliza yungiană și logoterapia).

Activitatea didactică a cuprins un număr semnificativ de *cursuri și seminarii legate în principal de domeniul biblic (Introducere în Vechiul Testament, Exegeza Vechiului și Noului Testament, Teologia Vechiului și Noului Testament, Limba greacă) și al teologiei ecumenice*, completate cu cursuri oferite pe baza competențelor obținute prin formarea medicală. Am elaborat de asemenea trei *cursuri universitare*, două publicate la Presa Universitară Clujeană și unul la Editura Mega.

Activitatea de cercetare s-a materializat într-un număr de *cărți și studii* publicate în edituri, respectiv în reviste și volume de specialitate de prestigiu din țară și străinătate. Teza de doctorat a fost publicată la Presa Universitară Clujeană, teza de abilitare în limba engleză la prestigioasa editură germană Vandenhoeck & Ruprecht (Göttingen), 26 studii în reviste incluse în baze de date internaționale (ISI, ERIH, EBSCO, CEEOL), din acestea 9 în străinătate; 16 studii/comunicări în volume internaționale, la edituri majore ca Brill (Leiden/Boston), Walter de Gruyter (Berlin), Mohr Siebeck (Tübingen), Continuum/T&T Clark (Londra/New York), LIT (Berlin/Hamburg/Münster), Editura Szent István Társulat a Sfântului Scaun (Budapesta), JATEPress (Editura Universității din Szeged) și 1 care va apare în 2015. Am fost co-editor la patru volume publicate la edituri internaționale: Walter de Gruyter (Berlin), Mohr Siebeck (Tübingen), Szent István Társulat (Budapesta) și un al cincilea volum va apare în acest an la editura Szent István Társulat (Budapesta). Un număr de lucrări sunt citate în țară și în străinătate (cf. CV).

I. 1. Dialogul ecumenic și relațiile interconfesionale

O mare parte a lucrărilor s-au axat pe dialogul ecumenic și pe relațiile interconfesionale, mai ales pe rezultatele și recepția dialogului ecleziologic catolic-protestant. Acesta a fost subiectul **tezei de doctorat**, cu titlul *A katolikus-protestáns egyházatani párbeszéd és erdélyi recepciójának korlátai a 20. századi felekezeti viszony tükrében* (*Dialogul ecleziologic catolic-protestant și limitele receptării acestuia din perspectiva relațiilor interconfesionale din Transilvania în secolul 20*).

Teza este structurată pe două părți principale. Prima tratează dialogul ecleziologic catolic-protestant pe baza documentelor Consiliului Mondial al Bisericilor, a documentelor bilaterale, și a celor dintre CMB și Biserica Catolică. În cea de-a doua parte analizez relațiile dintre biserica romană-catolică și bisericile protestante din Transilvania în secolul 20, sub

diversele aspecte ale coexistenței acestora, principalele divergențe și tensiuni din relația dintre acestea și limitele receptării dialogului teologic internațional.

Dialogul privind comuniunea eclezială implică comuniunea euharistică și recunoașterea reciprocă a ministerului ordinar. Teza evidențiază convergența în înțelegerea Eucharistei și ministerului (prezența euharistică, caracterului de jertfă, posibilitățile și limitele intercomuniunii și ospitalității euharistice, originea și funcția ministerului, sensul succesiunii apostolice și posibilitățile recunoașterii reciproce a ministerelor). Analiza unor modele de comuniune eclezială (propunerile lui K. Rahner și H. Fries; documentul *Facing Unity*) arată posibilitățile concrete ale comuniunii ecleziale. Una din concluziile majore ale cercetării este aceea că dialogul a dus la înțelegerea mult mai diferențiată a vechilor controverse și a permis formularea unor elemente semnificative de consens și convergență, dar aceste rezultate nu au fost practic receptate de biserici.

A doua parte tratează evoluția relațiilor catolico-protestante din Transilvania din 1918 până la începutul anilor nouăzeci, pe baza literaturii de specialitate dar și a unui bogat material arhivistic, în cea mai mare inedit. Discut inițiative cum ar fi Consiliul Interconfesional (1920), eforturile comune depuse de Biserici pentru școlile confesionale și reprezentarea politică a minorității maghiare, demersurile întreprinse în interesul populației evreiești, acordul dintre episcopul catolic Áron Márton și episcopul reformat János Vásárhelyi (1943) menit să prevină polemicile teologice și intoleranța religioasă, și relațiile interconfesionale în timpul regimului comunist. Adresez conflictele dintre catolici și protestanți și soluționarea lor (parțială) după Conciliul Vatican II. Astfel prezint imaginea bisericii, procesul ce a condus la recunoașterea botezului, interdicțiile privind *communicatio in sacris* și parțialele schimbări postconciliare, reflectarea dialogului privind înțelegerea eucharistiei, obstacolele și tensiunile cauzate de folosirea comună a lăcașelor de cult, conversiile, căsătoriile mixte și problema educației religioase a copiilor. Pe lângă ecumenismul politic-protocolar prezint și câteva inițiative ecumenice autentice locale. În esență, ecumenismul transilvănean catolic-protestant este un “ecumenism de tranșee,” orientat spre atingerea scopurilor comune. O deficiență majoră o constituie lipsa dialogului teologic oficial. În practică una dintre cele mai dificile probleme este aceea a căsătoriilor mixte.

Teza de doctorat a fost publicată în două volume, având în vedere amploarea materialului analizat, dar și faptul că teza a avut două părți practic autonome, una de teologie propriu-zisă, axată pe dialogul ecumenic, și una de istorie a bisericii, privind relațiile catolico-protestante din Transilvania. Primul volum s-a axat astfel pe rezultatele dialogului ecumenic internațional (*A katolikus-protestáns egyháztani párbeszéd eredményei /Rezultatele dialogului ecleziologic catolic-protestant*), și a fost publicat la Presa Universitară Clujeană în 2007. A doua parte a tezei, cu caracter istoric (*A katolikus-protestáns viszony Erdélyben a 20. században. Az egyháztani párbeszéd recepciójának*

korlátai / Relațiile catolico-protestante în Transilvania în sec. XX. Limitele recepției dialogului ecleziologic) a apărut la Presa Universitară Clujeană în 2008.

Cercetarea desfășurată în cursul doctoratului, și mai ales problema (non-)recepției dialogului ecumenic s-a materializat și printr-o comunicare susținută la Întâlnirea anuală a Academiei Americane de Religie (American Academy of Religion), cea mai mare asociație profesională a cercetătorilor în domeniul religiei (<https://www.aarweb.org/about>), la Washington, în 2006, în secțiunea Ecclesiological Investigations. Contribuția cu titlul **Is There a Future for the Catholic-Protestant Dialogue? Non-reception as Challenge to Ecclesiological Dialogue** a fost publicată în volumul editat de Paul M. Collins, Michael A. Fahey, *Receiving The Nature and Mission of the Church: Ecclesial Reality and Ecumenical Horizons for the Twenty-First Century* (Ecclesiological Investigations 1), London/New York: Continuum/T&T Clark, 2008, 85-102. Volumul a fost recenzat de Lewis S. Mudge în *Theological Studies* (2010; <http://www.readperiodicals.com/201003/1979521801.html#ixzz3NavrueD7>), care arată: "Korinna Zamfir traces in devastating detail the phenomenon of repeated nonreception of the products of ecumenical work, a searing indictment of seeming indifference and complacency by churches that send delegates to do such work and then ignore their conclusions." Studiul este inclus și în bibliografia germană pentru teologie sistematică, domeniul ecleziologie - aspecte ecumenice, realizată de Prof. dr. Herbert Frohnhofen, Katholische Hochschule Mainz (<http://www.theologie-systematisch.de/ekklesiologie/13/1zeitlich.htm>).

Un alt studiu privind un caz particular al recepției dialogului ecumenic adresează semnificația ecumenică a propunerii de la Princeton, într-un volum publicat la Budapesta (**A Princetoni Javaslat a mai ökumenikus helyzet összefüggésében** (Propunerea de la Princeton în contextul situației ecumenice contemporane), în Fabiny Tibor (ed.), *Egy házban élnek-e a keresztyének? Magyar reflexiók a Princetoni Javaslatra* (Hermeneutikai Füzetek 30), Budapest: Hermeneutikai Kutatóközpont, 2007, 150-162). Studiul analizează contribuția Declarației de la Princeton la dialogul ecumenic internațional, punând în evidență interesul înnoit pentru dialogul teologic. Volumul dedicat acestei Declarații este publicat în prestigioasa serie a Centrului de Studii Ermeneutice de la Budapesta, iar contribuția a fost solicitată de editorul volumului.

Cercetarea privind dialogul ecumenic s-a materializat și în volumul **Ökumenikus teológia** (*Teologie ecumenică*), publicat la Presa Universitară Clujeană în 2007, utilizat drept curs universitar pentru cursul masteral de *Teologie ecumenică*. Acesta prezintă istoria și scopurile mișcării ecumenice, poziția Bisericii Catolice față de ecumenism în perioada pre-și postconciliară, ecleziologia Consiliului Mondial al Bisericilor, eucharistia și

ministerul în dialogul ecumenic, relațiile catolico-protestante, relațiile catolico-ortodoxe și principalele documente ale dialogului, și perspectivele comuniunii ecleziale.

Poziția Bisericii Catolice privind ecumenismul a fost adresată și într-o comunicare prezentată în cadrul Academiei Catolice inițiate de Facultatea de Teologie Romano-Catolică, care a făcut parte dintr-o serie de comunicări oferite cu ocazia aniversării a 50 ani de la deschiderea Conciliului Vatican II. Studiul **A katolikus egyház az ökumenizmus útján** (Biserica Catolică pe calea ecumenismului), a fost publicat într-un volum coeditat cu Mózes Nóda și Márta Bodó, *A II. vatikáni zsinat maradandó aktualitása* (Actualitatea durabilă a Conciliului Vatican II), Budapest: Szent István Társulat, Cluj: Verbum, 2014).

Am adresat **relațiile interconfesionale din Transilvania** (mai ales relațiile catolico-protestante) în cadrul unor comunicări susținute și studii publicate în volume ale programului internațional **Healing of Memories. Bridge Between Churches Cultures and Religions**. Acest proiect interconfesional și interdisciplinar a analizat contextul ecleziastic, cultural, politic și etnic al relațiilor interconfesionale în zone de graniță dintre Est și Vest, în mod particular (2005–2007), fiind inițiat de Conferința Bisericilor Europene, Comunitatea Bisericilor Protestante din Europa și Institutul de Studii Ecumenice din Bensheim (Germania), și a fost coordonat de Dieter Brandes. Aceste contribuții adresează evoluția istorică a relațiilor interconfesionale din Transilvania între secolul XVI-XVII, respectiv în sec. XX. Studiul **An Overview of the Catholic-Protestant Relationship in Transylvania during the 16th-17th Century**, in Dieter Brandes, *Istoria relațiilor Bisericilor creștine din Transilvania (Healing of Memories. Punte între Biserici, culturi și religii)* vol. 1, Cluj: Studium, 2006, 142-150 prezintă relațiile interconfesionale catolico-protestante din sec. XVI-XVII și a principalelor conflicte, și face parte din primul volum publicat în cadrul proiectului Healing of Memories. **The Importance of Healing of Memories in Transylvania. A Roman Catholic Perspective**, in Dieter Brandes, *Healing of Memories in Europe. A Study of Reconciliation Between Churches, Cultures, and Religion* (Reconciliatio 1), Leipzig: EVA, Cluj-Napoca: Accent, 2007, 61-85 (coautor: Mózes Nóda). Studiul evaluează principalele tensiuni interconfesionale din Transilvania (problema episcopatului catolic și a ordinelor religioase în timpul principatului, limitarea practicii religioase în timpul restaurării catolice, și principalele elemente ale relațiilor interconfesionale în sec. 20), într-o manieră critică și obiectivă. Studiul **Die kirchliche Lage und die interkonfessionellen Beziehungen in Siebenbürgen von 1948-2007**, in Dieter Brandes, *Die Geschichte der Christlichen Kirchen Aufarbeiten. Healing of Memories zwischen Kirchen, Kulturen und Religionen. Ein Versöhnungsprojekt der Kirchen in Rumänien* (Reconciliatio 2), Leipzig: EVA / Cluj-Napoca: Accent, 2007, 96-102 discută relațiile interconfesionale din Transilvania prin prisma poziției bisericilor față de regimul

comunist și a mișcării pentru pace, apoi tratează impactul schimbării regimului asupra acestor relații, precum și tensiunile legate de reglementarea juridică a statutului bisericilor. Ambele volume fac parte din seria Reconciliatio a editurii Evangelische Verlagsanstalt din Leipzig. Alt patrulea studiu - **Az erdélyi római katolikus püspökség (1526-1711)** (Episcopia Romano-Catolică din Transilvania [1526-1711]), in Nicolae Bocșan, Dieter Brandes, Lukács Olga (red.), *A püspöki intézmények kialakulása és fejlődése Erdélyben 1740-ig (Formarea și evoluția instituției episcopale în Transilvania până la 1740)*, Cluj: Presa Universitară Clujeană, 2010, 39-61, reflectă o colaborare între programul Healing of Memories și Institutul de Istorie Ecleziastică al Universității Babeș-Bolyai, într-un proiect pe tema instituției episcopatului în Transilvania.

Un aspect particular al relațiilor interconfesionale adresează problema căsătoriilor mixte catolico-reformate (**A katolikus-református vegyes házasság kérdése Erdélyben a 20. században** / Problema căsătoriilor mixte catolice-reformate în Transilvania în sec. XX), in Marton József, Bodó Márta, *Ezeréves múltunk. Tanulmányok az erdélyi egyházmegye történelméről (Trecut milenar. Studii despre istoria diecezei transilvane)*, Budapesta: Szent István Társulat, 2009, 235-252. Studiul analizează în detaliu problematica prin prisma poziției bisericilor, a reglementărilor canonice, și tratează problemele practice ridicate de botezul și educația religioasă a copiilor, situațiile conflictuale din Transilvania sec. XX fiind prezentate pe baza unui bogat material de arhivă.

Am adresat **relevanța contextului interconfesional pentru procesul de învățământ** în două studii. Primul a rezultat din participarea într-un amplu proiect internațional vizând predarea religiei într-un cadru european multicultural-multireligios, *Teaching Religion in a Multicultural European Society* (Erasmus Thematic Network), proiect în care am fost și membru Steering Committee și coordonator național al cercetării. Studiul analizează predarea religiei și atitudinile și valorile profesorilor de religie: **Teaching Religion in Romania: Is there Room for Plurality?**, in Hans-Georg Ziebertz, Ulrich Riegel (eds.), *How Teachers in Europe Teach Religion: An International Empirical Study in 16 Countries* (International Practical Theology 12), LIT, Berlin-Hamburg-Münster, 2009, 181-197 (coautor Magda Robu). Actualitatea acestei problematice este demonstrată recent de dezbaterile privind statutul religiei și al profesorilor de religie în școli.

Un al doilea studiu, apărut în urma unei comunicări la un simpozion al Centrul de Studii Ecumenice din Sibiu, adresează principiile ecumenice ale predării disciplinelor biblice la nivel universitar, din perspectiva documentelor catolice conciliare și postconciliare și al experienței didactice personale în cele două domenii ale teologiei, argumentând pentru posibilitatea predării disciplinelor în spirit ecumenic, dar și pentru metode ale exegezei ca metoda istorico-critică și istoria efectelor (Wirkungsgeschichte)

care au facilitat convergența interconfesională: **Etosul ecumenic în predarea disciplinelor biblice. O perspectivă catolică și ecumenică**, *Revista ecumenică Sibiu / Ecumenical Review Sibiu* (2012) 41-49 (EBSCO).

I.2. Studii biblice. Contextul cultural și religios al scrierilor biblice și al creștinismului timpuriu

Al doilea domeniu major al cercetării este acela al studiilor biblice și al contextului cultural și religios al scrierilor biblice, respectiv al creștinismului timpuriu. O bună parte a lucrărilor au un caracter interdisciplinar, combinând exegeza istorico-critică cu analiza intertextuală, istoria efectivă (*Wirkungsgeschichte*), și cu perspective ale analizei sociale și culturale, cu atenție deosebită pentru mentalitățile antice, reflectate în opere literare greco-romane și în epigrafie. Un domeniu particular este acela al analizei asociațiilor voluntare/private din lumea greco-romană ca model de studiu al creștinismului timpuriu.

1. Epistolele pastorale

Cel mai important domeniu de cercetare în ultimii ani a fost acela al Epistolelor pastorale. Aceasta a fost și tematica specializării postdoctorale de la Universitatea Catolică din Leuven (2 ani, în perioada 2007-2010) și al abilitării în Teologie biblică la Universitatea din Regensburg (2012). Din această cercetare a rezultat teza de abilitare, publicată la Göttingen, 3 studii ISI, 3 studii în volume apărute la edituri din străinătate și un studiu BDI.

Teza de abilitare, cu titlul *Men and Women in the Household of God. A Contextual Approach to Roles and Ministries in the Pastoral Epistles*, a fost publicată în seria *Novum Testamentum et Orbis Antiquus* (103) a editurii Vandenhoeck & Ruprecht, la Göttingen, în 2013 (473 pp.). Monografia analizează modul în care epistolele pastorale redefinesc rolurile sociale și de gen precum și ministerele într-un context ecleziologic nou, ca răspuns la întârzierea paruziei, prin promovarea unei existențe respectabile în societate și a unei ecleziologii ierarhice, ancorată în valorile sociale și culturale ale societății. Cercetarea este axată pe contextul cultural-social al codurilor domestice / comunitare și ecleziale. Abordarea temei este interdisciplinară și este inspirată de „metoda ecologică” propusă de Abraham Malherbe. Interpretarea istorico-critică și intertextuală a codurilor domestice/comunitare și ecleziale este combinată cu analiza contextuală a mediului cultural și social, a mentalităților exprimate în scrierile moral-filosofice, în teorii politice, dramă și epigrafie. EP sunt scrieri pseudonime, prescriptiv, ce reflectă un etos social particular. *Ekklēsia* este organizată asemenea asociațiilor private religioase și include persoane aparținând unor straturi socioeconomice inferioare și de mijloc („middling groups”, B. Longenecker). Autorul îmbrățișează mentalități și valori ale elitelor și

promovează o ierarhie socială strictă bazată pe supunerea grupurilor inferioare. Metafora ecleziologică centrală a EP - *oikos Theou*, - contribuie la redefinirea bisericii. *Ekklēsia* este un *oikos* lărgit și un *polis* creștin guvernat de Dumnezeu, un spațiu public și sacru, cu o dimensiune cosmică ce duce la reificarea structurilor ecleziale și sociale. Această perspectivă implică separarea spațiului privat și public și divizarea rolurilor de gen. Codurile domestice/comunitare exprimă idealul comportamentului onorabil. Bărbații, în particular oficialii trebuie să fie ireproșabili, femeile caste și invizibile. Sclavilor nu le este permis să atenteze la onoarea stăpânilor prin nesupunere, în numele fraternității creștine.

O temă centrală a monografiei o constituie autoritatea de a învăța în *ekklēsia*, un spațiu eminent public guvernat de decrete divine. Învățarea, o atribuție a oficialilor, depinde de legitimitate și de autoritate. Analizez critic ipoteza că membrilor comunității li s-ar fi interzis să învețe deoarece ar fi propagat doctrine heterodoxe. Din perspectiva antică femeile nu pot deține autoritate, nu le este permis să vorbească în public și trebuie să fie învățate de bărbați. Aceste convenții culturale sunt susținute aici prin referințe la narativele despre creație și cădere, folosite în scopul limitării femeii la spațiul domestic. EP se îndepărtează de la o practică socială și eclezială mai inclusivă. Caracterul prescriptiv al EP și contrastul dintre sursele prescriptive și realitate este indicat de prezența femeilor în spațiul public în comunitățile pauline și pe scena publică a orașelor din Asia Mică și Roma (unde acestea ocupă preoții, sunt onorate public datorită euergetismului lor și asumă anumite magistraturi). Concluziile sintetizează consecințele ecleziologiei centrate pe metafora *oikos Theou* și arată importanța cunoașterii normelor și mentalităților epocii pentru înțelegerea structurilor și normelor ecleziale impuse de EP.

Monografia are la bază numeroase lucrări ale autorilor antici și un număr mare de surse epigrafice și documentare, care permit reconstituirea mentalităților antice.

Lucrarea are 8 citări înainte de publicare (în stadiul de teză de abilitare). Monografia este inclusă în bibliografia elaborată de Philip Harland, cunoscut pentru studiul asociațiilor voluntare din lumea greco-romană: <http://philipharland.com/greco-roman-associations/welcome/bibliography-on-associations-in-the-greco-roman-world/>

Studii ISI

Primul studiu privind epistolele pastorale a fost scris împreună cu Joseph Verheyden: **Text-Critical and Intertextual Remarks on 1Tim 2,8-10**, *Novum Testamentum* 50.4 (2008) 376-406. Studiul tratează elipsa din 1 Tim 2,9 din perspectiva criticii textuale argumentând pentru completarea verbului βούλομαι cu προσεύχεται, pe baza unei analize de critică textuală, și propune în a doua parte o lectură intertextuală a vv 8-10, argumentând că pasajul constituie o lectură intertextuală a 1 Cor 11,3-15. Studiul are 6 citări în străinătate (listate în fișa de verificare a realizării standardelor naționale).

Cel de-al doilea studiu - **The Topos of Female Hiddenness: A Contextual Reading of 1 Tim 2,9-15** (*Ephemerides Theologicae Lovanienses* 88.4 (2012) 475-487) analizează o temă unificatoare a pasajului în cauză, aparent constituit din exorții fără legătură, - toposul moral-filosofic antic conform căruia femeia trebuie să rămână ascunsă și invizibilă, în ce privește manifestarea sa fizică (stilul vestimentar modest), prin virtuțile tipic feminine ce inhibă asertivitatea (modestia, sobrietatea, castitatea), și tăcerea, care învăluie și ascunde gândurile, dorințele, personalitatea ei. Discuția face numeroase referiri la surse literare și epigrafice antice.

Al treilea studiu, **Is the ekklesia a household (of God)? Reassessing the notion of oikos Theou in 1 Tim 3.15**, apărut în 2014 în *New Testament Studies* 60.4, 511-528 (revista *Studiorum Novi Testamenti Societas*) discută în detaliu sensul metaforic al paradigmei *oikos Theou*, principala metaforă ecleziologică a EP. Acestea folosesc termenul *oikos* în sens metaforic, asemenea altor scrieri contemporane, în care conceptele *oikos*, *polis* și *cosmos* sunt entități corelative care se definesc reciproc. În consecință, EP nu asimilează biserica cu spațiul domestic, ci din contră, conferă acesteia o dimensiune publică, cvasi-cosmică.

Studii în volume internaționale

Studiul **The Love of Money is the Root of all Evils. Wealth and the Well-to-do in 1 Timothy**, in Benyik Gy. (red.), *The Bible and Economics. The Poor and the Rich in Biblical Texts. International Biblical Conference XXV. 22nd-24th August 2013*, Szeged: JATEPress, 2014, 415-428, analizează pareneza epistolei 1 Timotei despre utilizarea corespunzătoare a averii și exorția adresată membrilor înstăriți ai comunității. În ciuda aparențelor, sugerate de cenzura cupidității, autorul nu respinge averea, ci utilizează un număr de toposuri contemporane privind averea (critica avidității, nestatornicia posesiunilor materiale, pericolele legate de bogăție, valoarea superioară a bunurilor spirituale și a mulțumirii / *autarkeia*, în spiritul scrierilor stoice și epicureice) și cere folosirea corectă a acesteia. Scopul exorției este în principal încurajarea euergetismului, o atitudine ce trebuie să caracterizeze membrii înstăriți ai comunității. Euergetismul, o valoare tipică societăților antice, dobândește aici o motivare religioasă, având în vedere promisiunea răsplătii din lumea de apoi.

Creation and Fall in 1 Timothy: A Contextual Approach, in Tobias Nicklas, Korinna Zamfir, Heike Braun, *Theologies of Creation in Early Judaism and Ancient Christianity*, Berlin: W. de Gruyter, 2010, 353-387. 1 Timotei nu adresează tema creației în sine, ci în serviciul argumentelor privind orânduirea eclezială. În 1 Tim 2,13-15 referințele la narativa creației și căderii din Geneza 2-3 constituie legitimarea teologică a excluderii femeilor din învățare, în comunitate. 1 Tim 4,3-4 se referă la creație ca argument în polemica împotriva oponentilor. 1 Timotei evaluează creația și modul de viață conform

ordinii creației în mod pozitiv. Cu toate acestea tema creației este folosită pentru a susține anumite norme sociale și culturale contemporane. Astfel discursul EP este similar acelor surse antice care privesc maternitatea ca funcția naturală și rolul social tipic al femeii, pentru a o exclude din spațiul public. Studiul este referit cf. Fișei de verificare.

Studiul **Becsület-szégyen mentalitás a pasztorális levelekben** (Mentalitatea onoarei și rușinii în Epistolele pastorale), a fost publicat în volumul omagial dedicat profesorului József Marton, pe care l-am editat cu Mózes Nóda, Dávid Diósi și Márta Bodó (*Ideje az emlékezésnek. Liber amicorum: A 60 éves Marton József köszöntése*, Budapesta: Szent István Társulat, Cluj: Verbum, 2010, 74-86). EP reflectă mentalitatea antică tipică bazinului mediteranean al onoarei și rușinii (honour and shame). Succesul misiunii comunității depinde de stilul de viață onorabil al membrilor, vrednic de respectul societății. Dezideratele ce trebuie îndeplinite de candidații la ministere – viața exemplară, sobrietatea, temperanța, dreptatea, evitarea cupidității – corespund sistemului de valori al elitelor greco-romane, idealului omului bun și nobil (καλὸς κἀγαθός). Cei care își îndeplinesc ministerul dând dovadă de o atitudine exemplară (văduvele și presbiterii) se învrednicesc de respectul comunității.

Studiu BDI

Studiul BDI (EBSCO; CEEOL) **Thanksgiving as Instrument of Legitimation in 1 Timothy 1,12-17**, *Studia Universitatis Babeș-Bolyai, Theologia Catholica Latina* 1 (2009) 3-14, analizează anamneza paulină din 1 Timotei 1,12-17 și arată că deși aceasta îmbracă aspectul formal al unei rugăciuni de mulțumire, servește de fapt legitimarea ministerului apostolic, și implicit a ministerului în biserică, prin ideea că Paul este apostolul ales și mântuit de Christos, pentru al face vestitorul de încredere al cuvântului lui Dumnezeu.

2. Creația și relația cu știința. Biblia și ecologia

Interpretarea narativelor despre creație, în contextul întrebărilor ridicate de interpretările științifice ale cosmogenezei și umanizării a constituit o altă temă de interes, în deosebi în cadrul anului Darwin. Două contribuții adresează această problematică. Studiul **Creation or Evolution? Hermeneutical Reflections on the Margin of the Creation Accounts** a apărut în *Münchener theologische Zeitschrift* 62.3 (2011) 218-235 (ERIH INT2; IxTheo), la propunerea prof. Armin Kreiner (München) și discută originile creștine ale presupusului antagonism dintre teoria evoluției și narativele biblice despre creație. Acest antagonism rezultă din opțiunile hermeneutice ale unor teologi, ca ideea inspirației verbale totale și a ineranței absolute a Bibliei. În prima parte discut tentativele de a soluționa acest conflict (creaționism, intelligent design, încercările de armonizare) și optez pentru evoluționismul teist. În a doua parte discut principiile hermeneutice care trebuie să ghideze exegeza acestor texte biblice: o înțelegere diferită a inspirației, importanța abordării istorico-critice, și atenția față de limbajul simbolic al textului religios (în urma lui Paul

Ricoeur). Studiul este inclus în bibliografia germană pentru teologie sistematică, domeniul Dumnezeu Creatorul, realizată de Prof. dr. Herbert Frohnhofen (Katholische Hochschule Mainz): <http://www.theologie-systematisch.de/gotteslehre/9schoepfer.htm>.

A doua contribuție, **Nature and God. Bible Versus Natural Science? Some Exegetical Considerations on Gen 1-2**, *Studia Universitatis Babeş-Bolyai, Theologia Catholica Latina* 1 (2010) 3-20 (EBSCO; CEEOL), este dedicată exegezei capitolelor 1 și 2 din Geneză, și adresează interpretări eronate ale celor șapte zile ale creației, bunătatea creației, problema încercării de a legitima teza creației ex nihilo din Gen 1. Cu privire la cea de-a doua narativă analizez sensul unor detalii privind facerea omului și relația omului cu mediul său de viață.

Un alt studiu discută tema ecologiei din perspectivă biblică: **Biblia és környezetvédelem: hermeneutikai és biblikus-teológiai megközelítés** (Biblie și ecologie. O abordare hermeneutică și de teologie biblică) *Pannonhalmi Szemle* 4 (2009) 5-20 (CEEOL). Acest studiu discută implicațiile ambivalente ale narativelor despre creație pentru ecologie, textele din Pentateuch și literatura profetică ce stabilesc o legătură dintre lumea creată și ordinea morală, limitele drepturilor omului asupra lumii create și a animalelor, respectiv dimensiunea cosmică a mântuirii.

Tot în interesul pentru creație se înscrie colaborarea Centrului de Studii Biblice al UBB cu Universitatea din Regensburg, materializat într-o conferință internațională și un volum de studii: Tobias Nicklas, Korinna Zamfir, cu Heike Braun, **Theologies of Creation in Early Judaism and Ancient Christianity In Honour of Hans Klein** (DCLS 6), Berlin: Walter de Gruyter, 2010.

3. Interpretarea textelor veterotestamentare privind femeia și recepția acestora

Un alt domeniu de interes îl constituie interpretarea istorico-critică și din perspectiva istoriei efectelor (Wirkungsgeschichte) a textelor veterotestamentare privind femeia - narativele despre creație și cădere, și textele despre caractere feminine marcante. Studiul **Az ószövetségi nőkép néhány vonása és hatástörténete** (Imaginea femeii în Vechiul Testament și istoria efectivă a acesteia), în Bodó Márta (ed.), *Nőnek (is) teremtetten. Nők a társadalomban és az egyházban*, Miercurea Ciuc: Státus, 2006, 11–42 este axat pe recepția patristică a textelor din VT referitoare la rolul femeii. Lucrarea face parte din volumul simpozionului Societății Catolice Pax Romana din 2006 privind rolul femeii în societate și în biserică. Studiul **The Quest for the 'Eternal Feminine' An Essay on the Effective History of Gen 1–3 Regarding the Woman**, publicat în revista *Annali di storia dell'esegesi* (ERIH INT1, NTA; 24.2 (2007) 501-522) analizează motivul „principiului feminin” în narativele facerii și căderii din prisma istoriei efective a textului. Studiul **Some Aspects and Effective History of the Old Testament Feminine Presence**, *Sacra Scripta* 1-2 (2005) 45-57 (CEEOL) urmărește modul în care caracterul puternic și rolul unor

personaje feminine ca Debora, Rut, Hulda sau Iudita este reinterpretat în literatura creștină timpurie, astfel încât acestea fie devin caractere secundare, fie servesc prin alegorizare diverse argumente sau idei teologice și morale.

4. Literatura profetică și sapiențială

Un număr de studii manifestă interesul mai vechi pentru literatura profetică (Ieremia și Deutero-Isaia). Studiul „**A Man in Suffering, Acquainted with the Bearing of Sickness**”. **The New Testament Reception of Isa 52–53 as a Reading of the LXX**, *Sacra Scripta* 1 (2013) 112-136 (EBSCO; CEEOL) analizează relectura celui de-al patrulea pasaj Ebed Yahwe în LXX și recepția acestui text în Noul Testament. În Noul Testament textul este folosit cu scopuri diverse: interpretarea ministerului vindecător al lui Isus, în sens cristologic-soteriologic, în pareneza creștină, sau pentru a explica scopul și respingerea mesajului evangheliei.

O temă de interes personal este legată de ministerul lui Ieremia și de recepția sa în evangheliile sinoptice. Un prim studiu analizează reprezentarea lui Isus în evanghelia după Matei în lumina citatelor ieremianice (**Máté Jézus-képe a Jeremiás-idézetek fényében**), în Bodó Márta (ed.) *Örökérvényű igazságaink. Emlékkönyv Jakab Gábor 70. születésnapjára*, Cluj: Verbum, 2008, 88-99. Studiul arată cum Matei încorporează elemente ieremianice în imaginea sa despre Isus (profetul care manifestă o atitudine critică față de templu, profetul persecutat și suferind), pentru a explica respingerea lui Isus și implicit căderea Ierusalimului. Un studiu mai larg - **Jeremian Motifs in the Synoptics' Understanding of Jesus**, analizează modul în care evangheliile sinoptice descriu identitatea și misiunea lui Isus prin încorporarea unor motive ieremianice, fapt motivat pe de o parte de similaritățile din contextul istoric și biografic, pe de altă parte de atitudinea critică a celor două figuri profetice față de instituțiile religioase. Acest studiu reflectă o altă colaborare a Centrului de Studii Biblice cu Universitatea din Regensburg, într-o conferință internațională cu un volum de studii pe care l-am editat împreună cu Joseph Verheyden și Tobias Nicklas: *Prophets and Prophecy in Jewish and Early Christian Literature*, Tübingen: Mohr Siebeck, 2010, 139-176.

O altă temă de interes este aceea legată de literatura sapiențială și de rolul acesteia în definirea identității evreilor în perioada elenistică: **Quest for Wisdom as Quest for Identity. The Case of the Deuterocanonical Wisdom Literature**, *Studia Universitatis Babeș-Bolyai, Theologia Catholica Latina* 1 (2008) 79-89 (CEEOL). Ben Sira adoptă o poziție mai tradițională argumentând pentru păstrarea legii și tradițiilor ancestrale ca markeri ai identității. Pe de altă parte Cartea Înțelepciunii manifestă o receptivitate mai mare față de ideile noi ale epocii elenistice și se dovedește inovativă în dezvoltarea unor strategii de dialog cu societatea sa.

5. Creștinismul timpuriu

În ultimii ani cercetarea mea a fost axată pe asociațiile voluntare / private din lumea greco-romană, ca model de funcționare a comunităților creștine timpurii și ca paradigmă heuristică pentru înțelegerea unor texte neotestamentare. Această temă este puțin cunoscută în țară, asociațiile private fiind cercetate doar în cadrul istoriografiei antice. Într-o comunicare la Conferința biblică de la Szeged am prezentat o comunicare pe această temă, prezentând asemănările dintre asociațiile private și comunitățile pauline: **Páli (kora keresztény) egyházak - önkéntes vallási egyesületek?** (Bisericile Pauline / creștine timpurii – asociații voluntare religioase?), in Benyik György, *Szent Pál és a pogány irodalom* (Sfântul Paul și literatura păgână), Szeged: JATEPress, 2010, 299-330.

Studiul **Once More About the Origins and Background of the New Testament Episkopos**, *Sacra Scripta* 10.2 (2012) 202-222 (EBSCO; CEEOL) argumentează că termenul *episkopos* din scrierile neotestamentare nu provine din LXX și nici nu-și are originea în funcția de *mebaqquer* a comunității din Qumran, ci provine din titulatura asociațiilor private.

Modelul asociațiilor greco-romane este aplicat și pasajului din 1 Corinteni 11 privind cina euharistică. În studiul **A korintusi eukharisztikus lakoma az önkéntes egyesületek közös étkezéseinek tükrében** (Cina Domnului în comunitatea din Corint din perspectiva comensalității din asociațiile voluntare), *Pannonhalmi Szemle* 1 (2012) 12-36 (CEEOL) analizez pasajul din perspectiva comensalității antice (Xenophon, Juvenalis, Plutarch) și al practicii unor asociații (Cultores Dianae et Antinoi, Collegium Aesculapi et Hygiae). Această perspectivă sugerează că în practica antică comensalitatea reflecta diferențele de statut social al participanților, o problemă prezentă și în comunitatea din Corint.

6. Literatura creștină timpurie (apocrife, scrieri patristice)

Investigarea creștinismului timpuriu implică și cercetarea literaturii extra- și postbiblice, a scrierilor apocrife și a literaturii patristice. Am lucrat pe de o parte pe tema recepției fericirilor sinoptice în literatura apocrifă: **Jézus – törvényhozó vagy próféta? A boldogmondások hatástörténete az Újszövetségben és az apokrifekben** (Iisus – Legiutor sau Profet? Istoria recepției beatitudinilor neotestamentare și apocrife), in Benyik Gy. (ed.), *Mózes törvénye – Krisztus törvénye* (Legea lui Moise - legea lui Christos), Szeged: JATEPress, 2007, 169-192, și **Who Are (the) Blessed? Reflections on the Relecture of the Beatitudes in the New Testament and the Apocrypha**, *Sacra Scripta* 1 (2007) 70-95 (NTA, CEEOL). Această investigație arată că beatitudinile apocrife din *EvToma* și *Acta Pauli et Theclae* aparțin unui proces de reinterpretare a beatitudinilor evangheliilor sinoptice, într-un proces de afirmare a idealului ascetic-encratic. (Acest studiu este citat conform fișei de verificare).

Studiul **Asceticism and Otherworlds in the Acts of Paul and Thecla**, in Tobias Nicklas, Joseph Verheyden, Florentino Garcia Martinez, Erik Eynikel (red.), *Other Worlds and their Relation to this World. Early Jewish and Ancient Christian Traditions*, Leiden/Boston: Brill, 2010, 281-303 propune o lectură a Faptelor lui Paul și Tecla ca dramatizare a unei concepții teologice, și evidențiază în particular legătura dintre concepția eschatologică și ascetism: ascetismul lui Paul explică transfigurarea și glorificarea sa, iar salvarea repetată a Teclei anticipează mântuirea eschatologică datorată ascetismului radical al acesteia.

Studiul **Men and Women in the House(hold) of God. Chrysostom's Homilies on 1 Tim 2,8-15**, *Sacra Scripta 2* (2008) 144-164 (CEEOL) analizează lectura chrysostomiană a celor două omilii la 1 Tim 2,8-15, punând în evidență aspectele particulare ale exegezei și posibilul context istoric-social al acestor omilii.

Un studiu mai recent, **From Humble Servant to Incarnate Logos. Christology, Ethics, Apologetics and Polemics in the Early Christian Readings of Isa 52–53**, *Sacra Scripta 2* (2013) 206-225 (EBSCO, CEEOL) adresează recepția Isaia 52,13–53,12 și arată cum autorii creștini timpurii folosesc pasajul pentru diverse scopuri. Pe lângă interpretarea soteriologică a misiunii și suferinței lui Isus domină aplicațiile etice. Utilizarea apologetică-polemică devine dominantă de la mijlocul sec. II, ca parte a unor dezbateri cu oponenți iudaici sau păgâni.

Tot aici menționez implicarea în proiectul *Novum Testamentum Patristicum* coordonat de Universitățile din Regensburg și Leuven, în cadrul căreia am susținut o comunicare la simpozionul din Regensburg din 2014 pe tema **Women teaching / (spiritually) washing the feet of the saints? The reception of 1 Timothy 2,11-12**, unde am prezentat interpretarea pasajului de către Origen, Chrysostom, Theodoret, Procopiu din Gaza, Ieronim, Grigorie de Nazianz și Ambrosiaster.

7. Hermeneutica biblică

Câteva aspecte de hermeneutică biblică sunt discutate în trei studii.

În contextul aniversării a 50 ani de la Conciliul Vatican II, studiul **“Aki nem ismeri a Szentírást, nem ismeri Krisztust.” A Dei Verbum állásponjtja a Szentírásról** („Necunoașterea Scripturii înseamnă necunoașterea lui Christos”. Poziția constituției *Dei Verbum* despre Sfânta Scriptura), in Nóda Mózes - Zamfir Korinna - Bodó Márta, *A II. vatikáni zsinat maradandó aktualitása* (Actualitatea durabilă a Conciliului Vatican II),

Budapesta, Cluj, 2014, prezintă principalele teme ale Constituției despre revelație și dezbaterile conciliare pe marginea acestor teme - înțelegerea revelației, a inspirației și a autorității bibliei, relația dintre scriptură și tradiție, și interpretarea bibliei.

Studiul **Paradigmaváltás a bibliamagyarázatban. Tudományosság, interdiszciplinaritás, pluralizmus** (Paradigme în schimbare în interpretarea biblică. Caracter științific, interdiszciplinaritate, pluralism), in Veres Károly (ed.), *Paradigma(váltás) és kommunikáció* (Paradigme [în schimbare] și comunicare), Cluj: Egyetemi Műhely (CNCS B), 2014, 105-120 tratează curente exegetice apusene din epoca postmodernă.

Studiul *A mélylélektani exegézis* (Exegeza psihoanalitică) in: Benyik Gy. (ed.) *A Biblia értelmezése (Interpretarea Bibliei, Volume Volumul Conferinței Biblice internationale din 2004)*, JATEPress, Szeged, 2005, 205-235 analizează critic contribuția și limitele aplicării psihologiei lui C.G. Jung la textele biblice, pentru descoperirea valențelor terapeutice ale acestor texte, și propune o abordare hermeneutică nouă, prin aplicarea logoterapiei lui V.E. Frankl.

9. Cursuri universitare de exegeză

Ca rezultat al activității didactice și de cercetare am elaborat două cursuri universitare de exegeză.

Cursul de exegeză a Vechiului Testament, *Ószövetségi exegézis*, apărut în 2008 la Presa Universitară Clujeană (274 pagini) tratează diversele abordări hermeneutice-exegetice ale textului biblic: interpretarea alegorică, analiza istorico-critică, metodele lingvistice-literare (analiza structurală, semiotică, retorică, narativă, intertextuală), istoria efectivă, abordarea canonică și alte metode contemporane. Celelalte capitole analizează texte majore ale Vechiului Testament, pornind de la textul ebraic, și oferind traduceri bazate pe acest text, comparate cu traducerile existente în limba maghiară. Analiza exegetică vizează narrative majore din Geneză, Exod, Isaia, Ieremia, Ezechiel, Psalmi, literatura sapiențială, și un capitol despre textele mesianice. Textele sunt analizate și din perspectiva contextului istoric, cultural și religios. De asemenea se are în vedere recepția acestor texte în Noul Testament. (V. și recenzie în *Keresztény Szó* 12 (2008), de Gabriella Dénes, și citările. cf. foșei de verificare).

Cursul de exegeză a Noului Testament, *Újszövetségi exegézis* a fost publicat la finele anului 2014 la Editura Mega (252 pp.). Cursul prezintă principalele genuri literare ale Noului Testament, apoi analizează un număr de texte aparținând diverselor genuri: fericirile, rugăciunea Domnului, parabola fiului risipitor, vindecarea copilului epileptic, învierea tânărului din Naim, întâlnirea cu Zacheu, întâlnirea cu omul bogat, prologul evangheliei după Ioan. Din epistole este analizat cap. 15 din 1 Corinteni. Cursul se încheie

cu a analiză a celor mai importante pasaje din Apocalipsă. Cursul integrează literatura cea mai recentă din domeniu și experiența acumulată în străinătate în cursul ultimilor 5 ani.

I.3. Alte realizări profesionale

Am fost timp de 4 ani **director, respectiv director adjunct al Centrului de Studii Biblice al UBB**, pe care îl conduc din nou din decembrie 2013. În această calitate am organizat patru conferințe biblice cu participare internațională, și am editat două volume internaționale publicate în Germania, menționate mai sus.

Capacitatea de a îndruma studenți și tineri cercetători s-a manifestat prin conducerea *lucrărilor de licență și masterat* a studenților, prin participarea la *comisiile doctorale de îndrumare* în cadrul Școlii doctorale Ecumene și în comisii doctorale în calitate de *referent*. De asemenea am coordonat un număr de *comunicări științifice ale studenților*, care au atras premii la conferințe studențești locale și în Ungaria. Pentru această activitate am primit diploma de *Cadru didactic prieten al studentului* în anii 2003, 2004, 2008 și 2013. În anul 2008 și 2013 studentele mele au câștigat premiile I și II la Sesiunea de Comunicări Studențești de la Cluj, la Conferința Studențească de Teologie din Bazinul Carpatic de la Szeged, respectiv la Etapa Națională a Conferinței Studențești din Ungaria.

Capacitatea de transfer a cunoștințelor de specialitate către mediul social și ecleziastic s-a concretizat prin susținerea de prelegeri în cadrul *Academiei Catolice* (2010-2013), respectiv a *cursului de perfecționare pentru preoți* în Dieceza de Alba Iulia (2012-2013). Am predat cursuri postuniversitare pentru profesorii de religie (2007, 2008) organizate de Facultatea de Teologie Romano-Catolică în colaborare cu Academia Bolyai și cu Inspectoratul pentru Religie al Diecezei de Alba Iulia.

II. Dezvoltarea carierei universitare viitoare

II. 1. Perfecționarea și lărgirea experienței profesionale

Pregătirea și perfecționarea continuă va continua să fie o prioritate, având în vedere creșterea exponențială a volumului de studii în domeniile mele de specializare. În acest sens voi continua să particip la stagii de formare și perfecționare, în primul rând ca *visiting scholar* la Universitatea Catolică din Leuven, unde am fost anual în ultimii patru ani, datorită unei burse private de care am beneficiat în această perioadă și de care voi beneficia și în următorii doi ani. Voi urmări de asemenea participarea la stagii de scurtă durată prin programul Erasmus Teaching Staff Training.

O altă modalitate de perfecționare o constituie participarea regulată la conferințe. Pe lângă conferința biblică de la Szeged la care particip aproape anual din 1998, voi participa la întâlnirile anuale ale prestigioasei *Studiorum Novi Testamenti Societas*, al cărei membru am devenit în 2013, și la lucrările *Colloquium Biblicum Lovaniense*.

Urmăresc de asemenea aderarea la *Societas Oecumenica*, respectiv la *European Society of Catholic Theology*, și crearea unei filiale locale a acesteia din urmă.

II. 2. Activitatea didactică

Activitatea didactică va urmări revizuirea programei și conținutului cursurilor oferite, elaborarea și revizuirea materialelor didactice, adoptarea unor metode de predare și studiu axate pe resursele electronice, oferirea de cursuri în limba engleză la nivel de masterat și doctorat, pentru atragerea unui număr mai mare de studenți, inclusiv din străinătate.

a. Reeditarea de cursuri universitare și suporturi de curs și seminarii

În urma publicării în 2014 a cursului de Exegeză a Noului Testament, accesibil în prezent sub formă de curs electronic, pe site-ul facultății, în următorii doi ani voi revizui și completa cursurile de Exegeză a Vechiului Testament (publicat în 2008) respectiv de Teologie ecumenică (publicat în 2007). Acest lucru este impus de apariția unei bogate literaturi internaționale în domeniul biblic și ecumenic, respectiv de elaborarea și publicarea a noi documente de dialog ecumenic. Procesul de revizuire este deja în curs, având în vedere integrarea treptată a literaturii de specialitate în pregătirea permanentă a cursurilor în cursul anului.

Având în vedere specializarea Studii religioase oferită de Facultatea de Teologie Romano-Catolică, voi urmări elaborarea unui curs al disciplinei Elenism și religii, pe care îl predau de doi ani.

Îmi propun de asemenea pregătirea unor materiale didactice - suporturi de cursuri și seminarii, colecții de bune practici, prezentări - pentru programul de formare continuă a adulților și a colaboratorilor pastorali, program inițiat în acest an cu finanțarea obținută din Germania. Aceste materiale vor servi studiile biblice și de ecumenism și vor fi difuzate într-o primă etapă pe suport electronic.

b. Utilizarea resurselor electronice și a mijloacelor audiovizuale

Voi acorda o atenție mai mare metodelor de e-learning, folosirii bazelor de date de către studenți, respectiv materialelor de suport electronice și audio-vizuale. În parte aceste elemente au fost urmărite deja și în anul universitar în curs, în deosebi prin prezentarea și discutarea unor filme documentare și artistice legate de materia predată la nivel de masterat. Abonarea Universității Babeș-Bolyai la bazele de date internaționale facilitează accesul studenților la literatura de specialitate. Prin urmare voi încuraja studenții să citească și să folosească literatura în limbi străine.

c. Cursuri în limba engleză

În prima etapă voi oferi un curs de teologie ecumenică în limba engleză în cadrul Școlii doctorale Ecumene. Într-o etapă următoare voi propune un curs de teologie biblică (Noul Testament) în limba engleză, la nivel de masterat.

II.3. Activitatea de cercetare

a. Voi continua colaborarea cu colegii de la Universitatea din Leuven și Regensburg în cadrul amplului proiect internațional *Novum Testamentum Patristicum*, inițiat în 2008, proiect ce vizează studiul recepției Noului Testament în literatura creștină timpurie. În acest sens intenționez să particip la conducerea unor doctorate în cotutelă. Obiectivul major în acest proiect îl reprezintă elaborarea unui comentariu patristic la Evanghelia după Marc, împreună cu prof. Joseph Verheyden. Acesta va urmări pe baza edițiilor critice ale autorilor patristici răsăriteni și apuseni (în greacă și latină) modul în care textul și ideile evangheliei au fost comentate, respectiv (re-)interpretate de acești autori. Voi urmări contribuția acestora la cristalizarea doctrinelor creștine, utilizarea evangheliei după Marcu în controversele teologice timpurii și în combaterea unor doctrine și practici percepute de aceștia ca heterodoxe. Comentariul urmărește o lectură contextuală a scrierilor patristice, având în vedere și reflectarea influențelor culturale, filosofice, a circumstanțelor istorice și politice asupra scrierilor patristice. Acest comentariu va urma principiile și modelul primului comentariu din această serie, la Galateni, elaborat de prof. Martin Meiser, și va fi publicat la editura Vandenhoeck & Ruprecht din Göttingen.

b. Voi continua organizarea de conferințe biblice cu participare internațională, în colaborare cu universități din Germania, Elveția și Belgia. În noiembrie 2015, în calitate de director al Centrului de Studii Biblice al UBB, împreună cu prof. Tobias Nicklas din Regensburg și cu colaborarea colegilor mei voi organiza o conferință internațională pe

tema *Religion and Politics*. Anticipăm publicarea lucrărilor acestei conferințe internaționale la o editură de prestigiu din Germania (în anii trecuți am colaborat cu editura Mohr Siebeck din Tübingen și cu editura Walter de Gruyter din Berlin).

c. Voi urmări prin colaborarea cu colegii de la Centrul de Studii Biblice, respectiv de la celelalte facultăți de teologie obținerea unui grant interdisciplinar axat pe o temă de actualitate - *Drepturile omului din perspectiva biblică și a dreptului constituțional* (cu colaborarea unor colegi de la Facultatea de Drept și a Centrului de Cercetări Ecumenice al Universității Lucian Blaga din Sibiu).

d. O prioritate o constituie publicarea de studii în reviste de specialitate internaționale (ISI, ERIH) și în volume de studii internaționale. Pregătesc un studiu (în engleză) despre fenomenul de intertextualitate în 2 Timotei 4, împreună cu Joseph Verheyden, pentru un volum de studii despre intertextualitate în Noul Testament. În acest studiu aplic abordarea intertextuală propusă de Annette Merz, pentru a arăta modul în care 2 Timotei 4 folosește și reinterpretează pasajul din Filipeni 2,17. În acest sens am fost contactați de coordonatorul volumului, B.J. Oropeza, profesor de studii biblice la Azusa Pacific University (Azusa, California) și inițiatorul grupului de studiu al intertextualității Noului Testament din cadrul SBL (Society of Biblical Literature). Analiza intertextuală reprezintă o abordare contemporană promițătoare a textului biblic, deoarece pune în evidență procesul de interpretare, relectură și aplicare în contexte teologice și istorice noi a textelor biblice.

e. Având în vedere specializarea Studiilor religioase oferită de Facultatea de Teologie Romano-Catolică voi urmări elaborarea unor studii privind influența culturii și filosofiei elenistice asupra iudaismului, în deosebi asupra literaturii sapiențiale. Un punct de interes imediat îl constituie interferențele și diferențele concepției fericirii în curentele filosofice eleniste (epicureism, stoicism) și Qohelet.

II.4. Formarea și îndrumarea tinerilor cercetători

În etapa următoare formarea tinerilor cercetători va constitui una din prioritățile majore. Pe lângă acordarea unei atenții sporite conducerii lucrărilor de licență și masterat, și a lucrărilor la sesiunile de comunicări științifice ale studenților, mă voi concentra pe colaborarea cu Școala Doctorală Ecumene și pe formarea doctoranzilor. În acest sens preconizez atingerea a patru obiective:

a. Conducerea de doctorat și atragerea de doctoranzi, îndeosebi tineri talentați, inclusiv absolvenți ai facultății, pentru pregătirea unor doctorate în domeniul biblic și al teologiei ecumenice. În acest context vor fi abordați în primul rând foștii studenți care au obținut rezultate deosebite la sesiunile de comunicări științifice, respectiv masteranzii cu rezultate foarte bune.

b. Intensificarea colaborării în cadrul Școlii doctorale Ecumene, prin oferirea de cursuri de specialitate - în deosebi în Noul Testament și teologia ecumenică, doctoranzilor

de la cele două facultăți (Teologie Romano-Catolică și Reformată), respectiv prin susținerea doctoratelor conduse de specialiști de la aceste facultăți.

c. Internaționalizarea sporită a Școlii doctorale Ecumene prin atragerea de noi doctoranzi din străinătate, inclusiv prin oferirea unor cursuri în limba engleză.

d. Promovarea de doctorate în cotutelă (double degree) cu conducători de doctorat de la instituții de învățământ superior din străinătate. Am întreprins deja demersuri în acest sens contactând profesori de la Universitățile din Leuven și Regensburg și prospectând posibilitățile unor acorduri în acest sens. Acest pas este cu atât mai necesar cu cât un număr de absolvenți ai facultății noastre au optat pentru studii doctorale la aceste universități, fapt care impietează asupra școlii doctorale din cadrul UBB, prin pierderea de doctoranzi cu potențial și implicit a viitorilor specialiști, care vor opta frecvent pentru o carieră în străinătate.

II.5. Facilitarea inserției profesionale a absolvenților

Un număr important de absolvenți talentați au optat pentru alte cariere, fără legătură cu studiile de teologie, datorită imposibilității obținerii unor poziții în domeniul absolvit. Se impune prin urmare efectuarea unor demersuri pentru facilitarea inserției profesionale a absolvenților. În acest sens am în vedere următoarele obiective:

a. Demersuri în cadrul facultății pentru adaptarea curriculelor programelor de studiu, pentru o congruență mai marcată cu nevoile pieței de muncă, cu un accent pe pregătirea practică și furnizarea unor cunoștințe și abilități aplicabile în serviciul comunității

b. Demersuri concertate ale facultății la nivelul conducerii diecezei, a dieazelor vecine, către celelalte facultăți de teologie ale UBB și din țară, respectiv către Ministerul Muncii și Solidarității Sociale și Institutul Național de Statistică, pentru modificarea Clasificării Ocupațiilor din România (COR), în sensul recunoașterii ocupației de asistent pastoral, respectiv a celei de consilier pastoral. Aceste ocupații ar trebui incluse în grupa majoră 2, subgrupa majoră 26 (specialiști în domeniul juridic, social și cultural), grupa minoră 263 (specialiști în domeniul social și religios), grupa de bază 2636 (specialiști în religie). Profesia de asistent pastoral, respectiv de consilier pastoral este recunoscută în alte țări. Profesia de asistent pastoral dă posibilitatea laicilor cu formare teologică și pastorală să se implice în diverse activități administrative și pastorale ce nu necesită caracterul preotesc, în susținerea preotului în parohie, în conducerea administrativă și pastorală a comunităților mici, afectate de lipsa preotului. Consilierii pastorali funcționează în multe țări în instituții medicale, sociale, de ocrotire sau în centre de consiliere ale bisericilor, și oferă sprijin spiritual-religios persoanelor cu dificultăți sau aflate în impas. Aceste adaptări ale COR ar facilita inserția profesională a teologilor laici, ar permite comunităților mici, lipsite de preot accesul la un sprijin spiritual minim respectiv ar oferi consiliere și ajutor

persoanelor în diferite situații de criză, fără a afecta activitatea specifică a preotului, a psihologului sau a asistentului social. De asemenea demersurile vor viza introducerea ocupației de expert în probleme de religie, respectiv de mediator în conflicte religioase (în prezent medierea vizează doar conflictele sociale și religioase, dar problemele de natură religioasă vor deveni tot mai marcante, odată cu amplificarea pluralismului religios în România, ținând cont de tendințele internaționale). Aceste modificări vor facilita inserția profesională a absolvenților de studii religioase.

II.6. Activitatea în comunitatea academică

În calitate de membru în Consiliul Facultății, respectiv al Senatului Universității Babeș-Bolyai voi continua angajarea în promovarea relațiilor internaționale, nu numai prin amplificarea colaborărilor Erasmus, dar și promovarea doctoratelor în cotutelă, și prin colaborarea cu colegi din străinătate în cadrul granturilor.

Voi urmări de asemenea dezvoltarea programelor de studii oferite de facultate și ridicarea calității procesului de învățământ, prin creșterea exigenței și prin combaterea plagiatului.

II.7. Prezența în societate și propagarea cunoștințelor de teologie

Prezența în societate și transmiterea cunoștințelor de specialitate către mediul social și ecleziastic va continua în perioada următoare (2015-2016) prin coordonarea împreună cu conf. dr. Mózes Nóda a Academiei Catolice, și prin susținerea de prelegeri în cadrul acestei academii. Academia Catolică vizează transmiterea cunoștințelor actuale de teologie îndeosebi intelectualilor, specialiștilor din alte domenii (care didactice, medici, ingineri, artiști), în general persoanelor interesate de teologie, indiferent de apartenența confesională.

În aceeași echipă, împreună cu colegii de la Facultatea de Teologie Romano-Catolică, vom continua programul de formare de colaboratori laici, proiect care încurajează fenomenul de lay leadership. Aceștia vor activa ca lectori, responsabili ai activității sociale-caritabile, consilieri parohiali, lideri ai mișcărilor și grupurilor de spiritualitate din cadrul parohiilor sau comunităților studentești.

Ambele proiecte vor fi derulate prin finanțarea obținută din Germania și Elveția, și cu sprijinul Fundației *Didache*.

Diseminarea cunoștințelor de teologie va avea în vedere și cadrul ecleziastic propriu-zis. Astfel în 2015 voi susține un curs intensiv de perfecționare în domeniul studiilor biblice pentru Asociația ordinilor religioase feminine din România. În anii următori intenționez să ofer din nou un curs de perfecționare pentru preoți.

II.8.Cadrul dezvoltării carierei academice

Obiectivele formulate în acest proiect implică o colaborare intensivă cu colegii de la Facultatea de Teologie Romano-Catolică, dar și cu colegi și instituții de profil din țară și din străinătate. Astfel voi urmări o colaborare mai strânsă cu colegii de la Centrul de Studii Biblice și Centrul de Studii Ecumenice al UBB, de la celelalte facultăți (de teologie, litere, istorie) ale universității, cu Centrul de Cercetări Ecumenice de la Sibiu, și realizarea de contacte și colaborări cu facultățile de profil de la Universitatea din București și Iași. Am în vedere de asemenea colaborarea cu facultățile de teologie din Ungaria (Budapesta, Szeged, Debrecen), Germania (Regensburg, Siegen, Saarbrücken) și Belgia (Leuven).

Dezvoltarea activității profesionale presupune și un dialog continuu cu studenții, pentru evaluarea cunoștințelor, aptitudinilor, problemelor cu care se confruntă, și pentru adaptarea activității didactice la cerințele ce decurg din această evaluare.

În final, deoarece cariera academică nu este un scop în sine, ci trebuie să conducă la dezvoltarea comunității, se impune o prezență intensivă în societate și în Biserică, atât prin diseminarea cunoștințelor cât și prin inițiative practice.

